

Gabriela Czapiewska

Akademia Pomorska
Ślupsk

**INSTRUMENTY WSPIERANIA ROZWOJU PRZEDSIĘWZIĘĆ
INWESTYCYJNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH
(NA PRZYKŁADZIE GMINY TRZEBIELINO)**

**THE INSTRUMENTS SUPPORTING A DEVELOPMENT
OF INVESTMENTS ON COUNTRY AREAS
(ON EXAMPLE OF TRZEBIELINO COMMUNITY)**

Zarys treści: Artykuł prezentuje unijne instrumenty wspierające rozwój przedsięwzięć inwestycyjnych na obszarach wiejskich gminy Trzebielino. Inwestycje zrealizowano w ramach programu SAPARD, Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006” i Pomorskiego Programu Odnowy Wsi.

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, rozwój obszarów wiejskich, realizowane inwestycje, odnowa wsi

Key words: country areas, development of country areas, done investments, village renovation

Wstęp

Współczesny rozwój społeczno-ekonomiczny obszarów wiejskich w Polsce w dużym stopniu uwarunkowany jest możliwością absorpcji środków finansowych Unii Europejskiej. Oprócz aktywności podmiotów lokalnych, efekty prorozwojowe tych funduszy zależą od przyjętych kierunków polityki regionalnej (Silski 2000).

Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i licznego udziału społeczności lokalnych. Warunek ten spełniają upowszechniające się w kraju programy odnowy wsi, animowane i wspierane ze szczebla regionalnego. Zakładają one duże zaangażowanie społeczności lokalnej, płynące z przejmowania przez nią odpowiedzialności za przyszłość wsi, wykorzystanie miejscowych zasobów, ukierunkowanie lokalnych inicjatyw poprzez sformułowany oddolnie plan rozwoju (odnowy) wsi i ich realizację w partnerstwie sołectwa i gminy oraz umie-

jętności zdobywania środków. Efektem jest rozwój życia społecznego i kulturalnego wsi z wykorzystaniem powiększanej i waloryzowanej infrastruktury społecznej, wzrost poczucia tożsamości i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, poprawa i nowe kształtowanie warunków życia, również w sferze infrastruktury technicznej (*Strategia rozwoju... 2005*).

Ogólna charakterystyka gminy Trzebielino

Wiejska gmina Trzebielino położona jest w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Od północy graniczy z gminami Kobylnica i Dębica Kaszubska, które należą do powiatu słupskiego, od wschodu z gminą Kołczygłowy, od południa z gminą Miastko, zaś od zachodu z gminą Kępice (powiat słupski). Zajmuje obszar 225,45 km², co stanowi 10,3% powierzchni powiatu i 1,2% powierzchni województwa. Rozciągłość gminy z północy na południe wynosi 26,3 km,

Ryc. 1. Inwestycje zrealizowane na terenie gminy Trzebielino w latach 2004-2007, dofinansowane ze środków unijnych

Fig. 1. The investments fulfilled in Trzebielino community in 2004-2007 co-financed by European Union funds

natomiast z zachodu na wschód – 20,0 km. W podziale na regiony fizycznogeograficzne według J. Kondrackiego (1980) obszar badanej gminy leży w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, na obszarze makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskiego, w mezoregionie Wysoczyzny Polanowskiej (około 98% terenu). Obszary położone na południu gminy zajmują teren Pojezierza Bytowskiego.

Pod względem administracyjnym gmina Trzebielino podzielona jest na 11 sołectw (ryc. 1). Badany obszar zamieszkuje 3,8 tys. osób, tj. 4,9% ludności powiatu bytowskiego. Wskaźnik zaludnienia gminy jest dość niski i wynosi 17 osób/km².

Szczególnym elementem środowiska przyrodniczego gminy Trzebielino jest znaczny udział lasów, głównie sosnowo-bukowych (62% powierzchni gminy). Użytki rolne stanowią 32% ogólnej jej powierzchni. Przeważają gleby brunatne średniej jakości (klasy III i IV), zajmując 64,2% powierzchni. W granicach gminy leży otulina Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” o powierzchni około 20 ha. W okolicach wsi Zielin znajduje się cenny przyrodniczo rezerwat – Torfowisko Zielin Miastecki. Przez badany teren przepływa jedna z największych rzek Pomorza – Wieprza. Znajdują się tu także liczne osobliwości przyrodnicze oraz cenne pamiątki historyczne i kulturowe. Do ciekawostek przyrodniczo-historycznych należą pozostałości osady neolitycznej oraz cmentarzyska kurhanowe.

SAPARD jako czynnik rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich

Specjalny Przedakcesyjny Instrument Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD) jako program pilotażowy zapoczątkował realizację w Polsce zadań z zakresu wsparcia przemian strukturalnych rolnictwa i obszarów wiejskich, zgodnie z systemem obowiązującym w Unii Europejskiej. Program skierowany był do rolników indywidualnych, przedsiębiorców i samorządów terytorialnych (głównie gminnych), działających w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Wykonanie programu SAPARD w Polsce, powierzone Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, rozpoczęło się w lipcu 2002 roku, a zakończone zostało w październiku 2006 roku. Ogółem w kraju w ramach SAPARD złożono do ARiMR 31 098 wniosków o pomoc i zrealizowano płatności na kwotę 4512,6 mln zł.

Środki finansowe tego funduszu miały przyczynić się do płynnego włączenia krajów kandydujących w system Wspólnej Polityki Rolnej i programów strukturalnych Unii Europejskiej. Ukierunkowane one zostały na:

- poprawę konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym;
- dostosowanie sektora rolno-spożywczego do wymagań jednolitego rynku w zakresie wymagań sanitarnych, higienicznych oraz jakościowych;
- wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej oraz tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi (Sobków 2004).

Inwestycje w ramach Działania 1 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych” w znacznym stopniu przyczyniły się do unowocześnienia zakładów przetwórczych, poprawy bezpieczeństwa i jakości produkowanej żywno-

ści oraz poprawy konkurencyjności na rynku krajowym i zagranicznym. Większość inwestycji związana była z dostosowaniem do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych UE.

Pomoc skierowana do rolników w ramach Działania 2 „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” odznaczała się największą liczbą sfinansowanych projektów (prawie 13 tys.). W ramach tego działania wydzielono wiele schematów, mających głównie na celu poprawę efektywności rolnictwa oraz dostosowanie produkcji do potrzeb rynku i wymogów UE. Największym zainteresowaniem beneficjentów cieszyły się inwestycje dotyczące zakupu maszyn, urządzeń i wyposażenia do produkcji rolnej.

W ramach Działania 3 „Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”, którego beneficjentami były gminy, związki gmin i powiaty, sfinansowano projekty z zakresu infrastruktury – zaopatrzenia gospodarstw w wodę wraz z jej uzdatnianiem, odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki odpadami komunalnymi, budowy i modernizacji dróg gminnych i powiatowych, zaopatrzenia w energię.

Działanie 4 „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, choć uruchomione pod koniec okresu przyjmowania wniosków, cieszyło się dużym zainteresowaniem. Pomoc finansowa skierowana została do dużej grupy beneficjentów – rolników, przedsiębiorców, jednostek samorządu lokalnego, organizacji pozarządowych – podejmujących działania na rzecz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Działanie obejmowało trzy schematy: „Tworzenie źródeł dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych”, „Tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich” oraz „Publiczna infrastruktura turystyczna na obszarach wiejskich”, w ramach którego sfinansowano m.in.: przygotowanie ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, parkingów, zakup urządzeń sanitarnych, rekreacyjno-sportowych, tablic dydaktycznych i informacyjnych.

Wydzielono również Działanie 5 „Programy rolnośrodowiskowe i zalesianie (projekty pilotażowe)”, które mimo dużego zainteresowania nie zostało akredytowane. Wynikało to przede wszystkim ze zbliżającego się terminu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz faktu, że programy rolnośrodowiskowe będą realizowane w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Działania 6 „Szkolenie zawodowe” i 7 „Pomoc techniczna” dotyczyły projektów szkoleniowych, seminariów i konferencji dla beneficjentów programu.

Na terenie gminy Trzebielino w ramach 3 Działania programu SAPARD zrealizowano łącznie trzy projekty inwestycyjne, obejmujące budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w sołectwach Cetyń, Poborowo i Starkowo (tab. 1). Zbudowano ponad 26 km sieci wodociągowej, 269 przyłączy wodociągowych, 16,73 km sieci kanalizacyjnej i 165 przyłączy kanalizacyjnych. Wszystkie przedsięwzięcia zrealizowano już w 2004 roku. Dodać należy, iż w gminie Trzebielino sieć wodociągową ma 85% mieszkańców, zaś sieć kanalizacyjną zaledwie 37%. Obecnie łączna długość sieci wodociągowej wynosi 38,47 km, a kanalizacyjnej 20,73 km. W najbliższych latach do sieci wodno-kanalizacyjnej podłączone zostaną również gospodarstwa sołectw Miszewo i Gumieniec, gdyż ukończono już fazę projektowania budowy wodociągu w tych miejscowościach. Ponadto, w ramach Programu Rozwoju Obszarów

Tabela 1

Investycje zrealizowane na terenie gminy Trzebielino w ramach programu SAPARD

Table 1

The investments made in Trzebielino community from the SAPARD programme

Lp.	Rodzaj inwestycji	Całkowity koszt inwestycji	Środki z budżetu gminy	Wysokość dofinansowania ze środków unijnych
1	Budowa sieci wodociągowej Cetyń-Poborowo-Owczary	239 879,46	68 524,12	171 355,34
2	Budowa sieci wodociągowej Starkowo-Starkówko	283 690,75	75 201,59	208 489,16
3	Budowa sieci kanalizacyjnej w Starkowie	627 771,92	178 653,07	449 118,85
Ogółem		1 151 342,13	322 378,78	828 963,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych w Referacie Finansowym Urzędu Gminy w Trzebielinie. Stan w dniu 1.06.2009 r.

Wiejskich na lata 2007-2013, złożono wniosek w sprawie realizacji kolejnego etapu tego przedsięwzięcia.

Działanie 3 dotyczyło wsparcia finansowego inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu lokalnego oraz ukierunkowanych na rozwój i poprawę infrastruktury obszarów wiejskich. W skali kraju działanie to wyróżniało się wysoką aktywnością jego beneficjentów. Średnio na gminę przypadały 2 umowy (od 1,3 w województwie zachodniopomorskim do ponad 3 w województwach podkarpackim i świętokrzyskim). Przeciętnie gmina uzyskała 934 tys. zł dotacji – od 650 tys. zł w województwie zachodniopomorskim do 1580 tys. w województwie podkarpackim (Rudnicki 2006). W przypadku badanej gminy wysokość dofinansowania inwestycji ze środków unijnych wynosiła 828 963,35 zł. Dodać należy, iż wartość ta była niewiele niższa aniżeli średnia dla gmin województwa pomorskiego – 855 000 zł. W całkowitym koszcie przedsięwzięcia inwestycyjnego, wynoszącego 1 151 342,13 zł, oprócz dotacji unijnych wymagany był także udział środków pochodzących z budżetu gminy, tzw. wkład własny. W gminie Trzebielino stanowił on 28%, tj. 322 378,78 zł.

Oprócz konkretnych korzyści finansowych, program SAPARD odegrał istotną rolę w budowaniu kapitału ludzkiego. Beneficjenci programu uzyskali wiedzę i doświadczenie pozwalające im skutecznie korzystać ze środków dostępnych w ramach funduszy strukturalnych na okres 2004-2006, przyczyniając się do lepszego wykorzystania przez Polskę środków pomocowych UE. Wiele firm dzięki programowi SAPARD przetrwało lub poprawiło swoje wyniki finansowe. Ponadto w znacznym stopniu wpłynął on na ograniczenie skali bezrobocia.

Program SAPARD stawiał bardzo wysokie wymagania instytucjom zaangażowanym w jego realizację. Nabyte doświadczenie, przygotowany system instytucjonalny i procedury odpowiadające standardom UE zostały wykorzystane na potrzeby realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”.

Programy odnowy wsi

Odnowa wsi, jako koncepcja ożywienia gospodarczego obszarów wiejskich z wykorzystaniem lokalnych zasobów, tradycji i tożsamości wsi, pojawiła się w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku na terenie Niemiec i Dolnej Austrii. Ryszard Wilczyński (2003), polski inicjator tego programu, definiuje ją jako dążenie do wzrostu szeroko pojętego standardu życia i ekonomicznej niezależności wsi. W działaniu tym najważniejsze jest zachowanie tożsamości i integralności wsi w jej wymiarze społecznym, duchowym wraz z całym dziedzictwem kultury materialnej i krajobrazu. Podstawą zmian jest uruchomienie wszelkich zasobów własnych wspólnoty, wykorzystanie pomocy zewnętrznej oferowanej przez gminę i region oraz dostępnej poprzez fundusze zewnętrzne, w tym Unii Europejskiej. W Polsce odnowa wsi upowszechniła się pod koniec lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku w województwie opolskim, kilka lat później w województwie pomorskim, a także w innych częściach kraju na poziomie subregionalnym (Kamiński, Budzich-Szukała 2007).

Istotą programów odnowy wsi jest polepszenie warunków życia mieszkańców obszarów wiejskich, z uwzględnieniem zarówno sfery materialnej, jak i duchowej. Bardzo ważnym elementem jest dbałość o otaczający krajobraz i środowisko. Podlegają one bowiem zagrożeniom związanym z gwałtownym rozwojem budownictwa na obszarach wiejskich oraz zanikaniem tradycyjnej funkcji rolniczej. Realizacja programu ma na celu: podniesienie standardu życia i pracy na wsi, wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej, zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz rozwój tożsamości społeczności wiejskiej i zachowanie dziedzictwa kulturowego (Jedut 2005).

W Sektorowym Programie Operacyjnym „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” na lata 2004-2006 odnowa wsi była działaniem cieszącym się wielkim powodzeniem w samorządach lokalnych. Program „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” należał do priorytetu II – Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Program SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006” w swej zasadniczej części stanowił kontynuację programu SAPARD. Określał strategię oraz kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Źródłem finansowania były środki publiczne: budżetu państwa, samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie – Sekcja Orientacji (EAGGF), a także środki inwestorów prywatnych. W programie założono realizację dwóch celów strategicznych:

- 1) „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno-żywnościowej” – traktowany był jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE;
- 2) „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” – realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane były w ramach priorytetów – Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym oraz Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Niezależnym dokumentem programowym w stosunku do SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” był Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, współfinansowany przez Sekcję Gwarancji EAGGF. Działania wdrażane w ramach obydwu programów wzajemnie się uzupełniały w realizacji nadrzędnego celu, jakim jest rozwój obszarów wiejskich.

Wnioski o dofinansowanie projektów wdrażanych przez ARiMR przyjmowane były od 16 sierpnia 2004 roku do 14 kwietnia 2006 roku. Łącznie w skali kraju zebrano ich ponad 80 tys.

Na terenie gminy Trzebielino w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006” zrealizowano 2 projekty – Budowa Centrum Rekreacyjnego, Modernizacja i Remont Instytucji Kultury, oba w miejscowości gminnej w ramach działania „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”, należącego do priorytetu II – Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Wysokość dofinansowania inwestycji ze środków unijnych wynosiła łącznie 642 632 zł (tab. 2). Dodać należy, iż projekt Modernizacja i Remont Instytucji Kultury dofinansowano również z Programu Operacyjnego „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego” ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W programie odnowy wsi wspierano projekty obejmujące:

- realizację inwestycji z zakresu modernizacji i wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
- odnowę obiektów zabytkowych charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu i ich adaptacji na cele publiczne, modernizację przestrzeni publicznej we wsi (m.in. place, parki, tereny zielone),
- publiczną infrastrukturę przyczyniającą się do rozwoju funkcji turystycznych wsi oraz działania związane z promocją regionu (*Sektorowy Program...* 2004).

Na obszarze prezentowanej gminy zrealizowano 4 projekty w ramach Pomorskiego Programu Odnowy Wsi (PPOW), w tym 3 w 2006 roku. Projekty obejmowały modernizację i remont świetlic wiejskich i środowiskowych (tab. 2). Łącznie na realizację tych przedsięwzięć przyznano gminie dofinansowanie w wysokości 116 003,84 zł.

Samorząd Województwa Pomorskiego od 2001 roku wspiera projekty służące „odnowie wsi”. W latach 2002-2004 – jako jeden z nielicznych w Polsce – przeznaczał na ten cel środki Kontraktu Wojewódzkiego w wysokości około 9 mln zł. Z tych środków w gminie Trzebielino zrealizowano jedną inwestycję, tj. przeprowadzono remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Zielin. Dodać należy, iż w budżecie

Tabela 2

Projekty realizowane w ramach programów odnowy wsi na terenie gminy Trzebielino w latach 2004-2007

Table 2

The projects made in from programmes of village renovation in Trzebielino community in 2004-2007

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa programu/działania	Termin realizacji	Wysokość dofinansowania ze środków unijnych
1	Budowa Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Trzebielinie etap I	SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”	30.09.2005-25.02.2007	450 000,00 zł
2	Modernizacja i Remont Instytucji Kultury w Trzebielinie	SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”	30.09.2005-25.02.2007	192 632,00 zł
3	Remont sali wiejskiej w Zieliniu	Pomorski Program Odnowy Wsi	30.06.2004-30.11.2004	21 300,00 zł
4	Serce Miszewa – modernizacja i remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Miszewo	Pomorski Program Odnowy Wsi	9.06.2006-15.11.2006	30 000,00 zł
5	Świetlica naszym bogactwem – modernizacja i remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Cetyń	Pomorski Program Odnowy Wsi	9.06.2006-15.11.2006	30 000,00 zł
6	Czas odnowy – remont budynku świetlicy środowiskowej „Pokemon” w miejscowości Suchorze	Pomorski Program Odnowy Wsi	13.09.2006-16.11.2006	34 703,84 zł

Źródło: jak w tab. 1

województwa pomorskiego na realizację PPOW w 2006 roku zarezerwowano 5 mln zł. W skali kraju była to największa kwota przeznaczona przez samorząd województwa na wsparcie projektów odnowy wsi.

W obrębie programu dofinansowane mogą być projekty z zakresu m.in.: remontu i wyposażenia świetlic i domów kultury, budowy czy modernizacji placów zabaw, boisk sportowych, ścieżek rowerowych, terenów zielonych i parków oraz remontu lub konserwacji obiektów zabytkowych użytkowanych na cele publiczne. Z wnioskiem o pomoc finansową wystąpić mogą gminy, w których mieszka nie więcej niż 5 tys. osób. Inicjatorami zgłaszanych projektów muszą być mieszkańcy sołectw; uczestniczą oni również w fizycznej realizacji projektu poprzez wykonywanie niektórych prac, użyczenie sprzętu, udostępnianie niezbędnych materiałów.

W 2009 roku Urząd Gminy Trzebielino wystąpił z wnioskiem o wsparcie finansowe inwestycji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Jednostka samorządowa zgłosiła dwa projekty budowy świetlic wiejskich – w miejscowościach Gumieniec i Objezierze. Dodać należy, iż o wsparcie, oprócz jednostek samorządu terytorialnego, ubiegać się mogą także instytucje kultury, parafie i organizacje pozarządowe. Wniosek na dofinansowanie remontu dachu obiektu sakralnego w Gumieńcu złożyła także parafia Barcino.

Głównymi celami Pomorskiego Programu Odnowy Wsi jest aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich oraz wyzwolenie w nich poczucia odpowiedzialności za rozwój ich miejscowości.

Podsumowanie

Na terenie gminy Trzebielino w latach 2004-2007, w ramach programu SAPARD, Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”, a także Pomorskiego Programu Odnowy Wsi, zrealizowano łącznie 9 przedsięwzięć inwestycyjnych, których beneficjentem był samorząd lokalny (ryc. 1). Ponadto na badanym terenie nieliczne drobne inwestycje prowadzone były przez rolników (działania PROW i SPO Rolnictwo).

SAPARD stanowił instrument wsparcia przez Unię Europejską procesu przekształceń strukturalnych i dostosowawczych do standardów unijnych na wsi i w rolnictwie w krajach kandydujących. Dofinansowanie z programu SAPARD objęło w badanej gminie 3 inwestycje, których realizacja przyczyniła się z jednej strony do zapewnienia mieszkańcom wsi odpowiedniego standardu życia, a z drugiej do zwiększenia atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych.

Słabością wszystkich działań w SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006” jest to, że nie stanowią one systemowo powiązanego zbioru. Każdy z nich to odrębna całość, niepowiązana z celami i działaniami innych programów, a problematyka poszczególnych działań jest traktowana jako autonomiczna w stosunku do całościowego rozwoju obszarów wiejskich (Jedut 2006).

Odnowa wsi jest koncepcją i metodą rozwoju obszarów wiejskich w formie najlepiej odpowiadającej społeczności lokalnej, przez nią samą wybranej i skutecznie ją integrującej i aktywizującej. Ma na celu trwałe upodmiotowienie społeczności wiejskich i stworzenie poczucia odpowiedzialności za przyszłość własnej miejscowości poprzez zapewnienie wiedzy, umiejętności i wsparcia zewnętrznego. Jednocześnie w ostatnich latach odnowa wsi stała się w skali Polski wielkim ruchem społecznym, który w dłuższej perspektywie może przeobrazić oblicze współczesnej wsi (Wilczyński 2003).

Inwestycje zrealizowane w ramach omawianych programów wpłynęły na podniesienie standardu życia i pracy we wsiach gminy Trzebielino, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz rozwój tożsamości społeczności wiejskiej. Istotnym elementem jest też pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną, kulturową i przyrodniczą.

Gmina Trzebielino skutecznie pozyskuje fundusze unijne, za co w 2006 roku została wyróżniona tytułem „Gminy otwartej na fundusze strukturalne”, przyznawanym przez Związek Powiatów Polskich.

Literatura

- Jedut R., 2005, *Problemy wdrażania Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO) na przykładzie programu „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”*. W: *Obszary sukcesu na polskiej wsi*, red. B. Głębocki, U. Kaczmarek, Studia Obszarów Wiejskich, t. VIII, Komisja Obszarów Wiejskich PTG, IGiPZ PAN, Warszawa, s. 107-116
- Jedut R., 2006, *Problemy wdrażania działań Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” na przykładzie scalania gruntów*. W: *Przemiany struktury przestrzennej rolnictwa – sukcesy i niepowodzenia*, red. B. Głębocki, E. Kacprzak, Poznań, s. 285-294
- Kamiński R., Budzich-Szukała U., 2007, *Samoorganizacja i samorządność wsi*, Nowe Życie Gospodarcze, 21, s. 17-19
- Kondracki J., 1980, *Geografia fizyczna Polski*, Warszawa
- Rudnicki R., 2006, *Fundusz przedakcesyjny SAPARD jako czynnik rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce*. W: *Przemiany struktury przestrzennej rolnictwa – sukcesy i niepowodzenia*, red. B. Głębocki, E. Kacprzak, Poznań, s. 267-283
- SAPARD. *Program operacyjny dla Polski*, 1999, Warszawa
- Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”*, Załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 września 2004 r. (poz. 2032)
- Silski Z., 2000, *Elementy ekonomiki i polityki regionalnej*, Koszalin
- Sobków C., 2004, *Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich przez Unię Europejską*. W: *Możliwości absorpcji instrumentów pomocowych Unii Europejskiej przez samorządy lokalne i podmioty gospodarcze województwa kujawsko-pomorskiego*, red. M. Stefański, Włocławek, s. 37-52
- Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020)*, 2005, Warszawa
- Wilczyński R., 2003, *Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*, Poznań

Summary

The article presents the European Union instruments supporting a development of investments on country areas of Trzebielino community. The investments were done as a part of the SAPARD programme, Sector Operational Programme “Restructurization and modernization of the food sector and the development of country areas, 2004-2006” and the Pomeranian Village Renovation Programme.

Funds taken from SAPARD programme contributed to development of water and sewage systems in Trzebielino community.

The investments done as a part of Renovation Village Programmes influenced on country life and work standards, the growth of investment attractiveness, satisfaction of the social and cultural needs, the development of country community identity and the activity stimulation of the local environments.

